

mentorhandleiding 17.5 HET VIERDE GEBOD

leerdoel

wat je gaat behandelen

bijbelstudie **Jes. 58:13,14; Neh. 13:15-22; Luc. 13:10-17**

lesstof

De instelling van de rustdag

Het eerst heeft God zelf gerust van zijn werken op de zevende dag in het paradijs. Hij heiligde die dag en zette hem apart als dag in de week. De wetgeving rond de sabbat, de zevende dag van de week, heeft God gegeven bij de Sinaï, toen Hij de tien geboden gaf.

De bedoeling van de rustdag

God heiligt de sabbatdag. Dat betekent dat God het dagelijks werk en alle drukte die er bij hoort, een dag stil zet. Zo geeft Hij tijd voor de dienst aan Hem. Je leven hangt immers bovenal van God af en niet van je dagelijks werk. Het is ook een dag om te rusten en bij te komen van de dagelijkse dingen, mensen zijn niet geschapen om slaaf te zijn van hun werk. De sabbatdag is een rustdag om te gedenken (de bevrijding) en te vieren (feestelijke samenkomsten).

Van sabbat naar zondag

Wij houden niet meer op de zevende dag rust, maar op de eerste dag van de week, dat is zo gegroeid in het begin van de christelijke kerk, Hand. 20:7, 1 Kor. 16:1. Op de eerste dag van de week is Christus opgestaan. Voortaan is er een nieuwe bevrijding te vieren voor Gods volk, nl. de bevrijding van straf, zonde en dood. Constantijn de Grote, een christelijke keizer, beval in 321 dat de zondag in heel zijn rijk een dag voor dienst aan God moest zijn. Algemeen geloven christenen dat God dit zo leidde. Wij vieren de dag van de Here niet op sabbat (zaterdag), maar op zondag.

De invulling van de zondag

Wie in deze tijd de dag van de Here viert, moet zich erop bezinnen hoe je dat zinvol doet. Komt de oorspronkelijke bedoeling van de dag tot zijn recht? De zondag hoort een dag te zijn waarop je God dient en Hem lof brengt, naar zijn woorden luistert, rust van je werk/verplichtingen, en de bevrijding van zonde en dood viert. Een dag om samen met je broeders en zusters in het geloof, in te vullen. Zie ook HC zd 38, v/a 103.

De geestelijke betekenis van de rustdag

Als je op zondag viert dat je bevrijd bent van de zonde, dan moet je dus op maandag ook 'rusten van je slechte werken'. Door de hele week je leven aan God te wijden en zijn wetten in praktijk te brengen leef je toe naar de eeuwige sabbat. Dan mag je elke dag met God leven, vernieuwd en vervuld met Gods Geest. Daar begin je al mee door in dit leven elke dag de omgang met God te vieren.

wat je wilt bereiken

- het houden van de sabbat kunnen uitleggen vanuit de schepping, de 10 geboden, de bevrijding
- weten wat de bedoeling van de sabbat is, zowel voor het rusten en vieren als de geestelijke betekenis kennen
- weten waarom we nu de zondag vieren in plaats van de sabbat
- kunnen aangeven hoe christenen de zondag kunnen vieren en hoe je zelf de zondag viert
- de drie uitlegregels kunnen toepassen en het schema invullen

handvat voor de mentor:

zingen: Ps. 92; E&R 285; E&R 332

bijbel: Ex. 31:12-17; Ez. 20:12,20,24; Ps. 92; Ps. 122; Joh. 20:19,26; Hand. 2:41-47; Hand. 20:7; 1 Kor. 16:1,2; Hebr. 4:1-13; Op. 1:10

belijdenis: HC zd 38 vr/antw 103

literatuur: C. Bijl, Uit dankbaarheid leven, pag. 43-51; J. Douma, De tien geboden.

de lesstof is verder uitgewerkt in de map voor de jongeren
--

lesindeling

bijbelstudie Drie heel verschillende gedeelten over de sabbat. Wat leer je in ieder gedeelte? Eventueel kun je verschillende groepjes een gedeelte laten uitzoeken en presenteren.

Jes. 58:13,14

- Hoe moet je de sabbat houden?
- Wat is het doel van de sabbat?
- Welke zegen geeft de Here?

Neh. 13:15-22

In dit bijbelgedeelte lees je wat Nehemia zegt en doet, nadat het volk terug is uit de ballingschap.

- Beschrijf de situatie. Hoe wordt de sabbat ingevuld?
- Waarom is Nehemia zo boos? Welke les trekt hij uit de geschiedenis?
- Vertel in eigen woorden hoe Nehemia het vierde gebod houdt en wat hij vraagt aan God.

Luc. 13:10-17

- Wat doet Jezus op de sabbat? *NB vergeet vers 10 niet!*
- Hoe passen de omstanders het vierde gebod toe?
- Wat leert Jezus over het houden van de sabbat?

Verzamel wat je in deze drie bijbelgedeelten leerde over het houden van de sabbat. Schrijf het in trefwoorden op en vergelijk het met HC 38, v/a 103.

opdrachten

Vul het schema van de tien geboden in voor het vierde gebod en gebruik daarbij de drie uitlegeregels op de driehoek.

Inventariseer hoe je de zondag besteedt en schrijf daarbij hoe je de zondag ervaart. Pak daarna de handreiking van de synodedeputaten 2005, zie volgende pagina's. Verdeel de 20 punten onderling en zoek jouw gedeelte uit wat dat te zeggen heeft voor je eigen zondagsbesteding en ervaring. Bespreek de resultaten.

Pas daarna deze gegevens toe in één van de volgende situaties:

- Schrijf een (denkbeeldige, maar echt mag ook!) brief naar een organisatie die iets op zondag wil plannen, bijv. een sportactiviteit, een concert, een braderie e.d.
- Bereid een rollenspel voor met 2 of 3 personen en voer dat op voor de groep. Situatie: Sporter wordt uitgenodigd te promoveren en moet voortaan op zondag spelen.
- Houd een soort presentatie over werken op zondag en gebruik daarbij één van deze zaken. Verpleegster wil juist op zondag werken want dan kan haar man op de kinderen passen. Ze gaat dan wel één keer naar de kerk en redeneert: het is tenslotte barmhartigheidswerk, dus dat mag op zondag. Of: Werker in ploegendienst neemt ontslag omdat de ploegen voortaan ook op zondag werken. Of: Directeur neemt expres niet-christelijke werknemer aan om hem de zondagse controledienst te laten doen.
- Bespreek hoe christenen samen de zondag nog meer tot feestdag voor elkaar en voor anderen kunnen laten zijn en voer één van je ideeën echt uit.

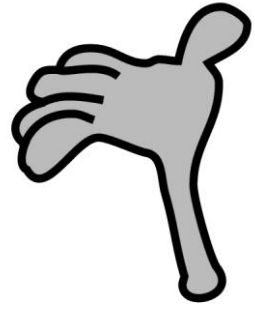
thuis verder werken en/of toetsen

opdrachten

verder werken aan project '10-nu'.

- Gebruik voor jezelf nog eens de gegevens van de synode over het vierde gebod. Kies een andere situatie als je met je groep behandelde en zoek uit welke handreikingen je in dit geval goed kunt gebruiken.
- Vraag aan je ouders wat zij van de handreiking van de synode vinden en praat met je familie over de zondagsinvulling bij jullie thuis.

De deputaten van de synode Amersfoort 2005 hebben een handreiking opgesteld over de zondag, die je hieronder vindt.

1. In een samenleving met mobiele telefoon, laptop, files, tv, internet en e-mail worden veel mensen opgejaagd. Werktijd en vrije tijd vervloeien, ondanks de korte arbeidsweek. Hoog tijd om opnieuw in de leer te gaan bij de Schepper die **werk- en rusttijd** maakte. Christus is Heer van vrijgekochte slaven én van de rustdag.

2. Leven en werken zijn nog altijd aan de vloek van de zondeval onderworpen (Gen. 3:15-19). Werken is, ook in een hoogontwikkelde economie en samenleving, voor velen zwoegen (Pr. 1:3). Onderwijs en opleiding leggen een grote druk op jonge en oudere mensen. Daarom is het zo heilzaam dat de Schepper in het ritme van de week een **rustdag** gegeven heeft (Gen. 2:2-3; Ex. 20:8-11; 23:12). Naar Gods voorbeeld en gebod mogen we tot rust komen, leren genieten en terugkijken op het gedane werk. Zo wordt God geëerd als degene die alle werk volbrengt. Niet aan onze prestatie, maar aan zijn zegen is alles gelegen.

3. **Eerst komt het rusten** (neerleggen van werk), daarna het vieren. God heeft zijn scheppend werk volmaakt en legde zo het fundament onder de sabbat. Jezus Christus heeft het werk van verlossing volbracht en legde zo het fundament onder de zondag. Hij schept tijd om tot rust te komen in zijn nabijheid. Zijn geboden, ook om te rusten, zijn niet zwaar (1 Joh. 5:3; Mat. 11:30). Zo leren we verlangen naar de volkomen rust (Heb. 4).

4. De HERE heeft de rust op zijn dag ook geboden om het personeel, de dieren en het land in de rust te laten delen. Die rust heeft ook betekenis voor het Nederlandse volk, de samenleving en economie. **Recreatie** dient de herschepping. In woord en daad zal de kerk getuigen van de rust bij de Schepper, Verlosser en Vernieuwer van al wat leeft.

5. Door te rusten laten we zien dat we beseffen verlost te zijn van slavernij, ook van de eigen zonden, prestaties en de economische wetten. Door de zondag te vieren geven we uitdrukking aan de erkenning van **Christus als Heer**, ook over de rustdag (Mar. 2:28). Als Hij zegt 'Maakt u dan niet bezorgd tegen de dag van morgen', geldt dat des te meer op zondag (Mat. 6:34). Op de rustdag leren we genieten van zijn zorg, zoals Israël in de gave van het manna leerde.

6. Ook al kent het Oude Testament weinig directe voorschriften voor de vormgeving van de eredienst op de sabbat, toch krijgt **het vieren** profiel. Bijvoorbeeld in de aanwezigheid van de 'tent van de samenkomst' en de offers, in de 'heilige samenkomsten' van het volk en later in de synagoge. Jezus ging naar zijn gewoonte op sabbat naar de synagoge (Luc. 4:16). In het Nieuwe Testament verschijnt Christus na zijn opstanding aan leerlingen en vrouwen. Zij komen samen op de eerste dag van de week (Joh. 20; Hand. 20), die door de gemeente 'de dag van de Heer' genoemd wordt (Op. 1:10).

7. Christus roept ons tot zijn **gemeente**, die zijn lichaam is. De gemeente bestaat niet uit individuen, maar is het lichaam van Christus, door de kracht van de Geest samengesteld uit vele leden (lichaamsdelen). Wanneer de Verlosser ons tot zijn gemeente roept, is er geen plaats meer voor individualisme.

8. Kerkelijke afspraak naar het voorbeeld van de oudchristelijke kerk is dat de gemeente op zondag **twee maal in eredienst** samenkomt (Kerkorde, artikel 65). De kerkenraad houdt die afspraak in ere door de gemeente samen te roepen. In de samenkomst presenteert de gemeente zich als het lichaam dat zich in Christus' dienst stelt. In de eredienst stelt zij zich als volk voor haar God om er ernst mee te maken tot Gods rust in te gaan (Heb. 4). We hebben ook de tweede kerkdienst nodig om de zondag als een geheel te genieten. Als afwezigheid in de middag- (of avond)dienst toeneemt, moet de gemeente worden onderwezen en gemotiveerd om deel te nemen.

9. Het is nodig in het **onderwijs** aan de jeugd, in huis en catechisatie, de samenhang te leren van:

- a. Gods gebod en gewillige naleving ervan,
- b. de gemeente die samenkomt en zelf een levend lid daarvan zijn,
- c. beroepskeuze en persoonlijke verantwoordelijkheid.

We hebben de verkondiging van het Woord en de gemeenschap der heiligen nodig om een christelijke stijl van leven te ontwikkelen.

10. Wanneer onder druk van economie en maatschappij **zondagsarbeid** toeneemt, is het goed dat de gemeente om hen die beroepshalve moeten werken, heen gaat staan. Dit kan door gebed en persoonlijke aandacht voor elkaar. In het tijdstip van eredienst wordt zoveel mogelijk met hen rekening gehouden.

11. Gevaar van **regelmatige zondagsarbeid** is dat je aan het ritme van de zondagsrust ontwend raakt, dat je geen kracht vindt om zo mogelijk aan één eredienst deel te nemen en dat je jezelf van het gemeentelven isoleert. Dan is een biddend leven extra nodig om toewijding aan de Heer van het leven en van zijn gemeente te ontvangen.

12. Zondagsarbeid die aanvaard wordt vanwege **meerdere verdienste**, is verwerpelijk, zoals ook alle geldzucht (1 Tim. 6:9). 'Niemand kan twee heren dienen. Gij kunt niet God dienen én Mammon', zegt Jezus, onze Heer (Mat. 6:24).

13. De wet van de HERE is richtsnoer van **dankbaarheid** voor de verlossing in Christus. Het vierde gebod helpt ons - in werken en rusten - de heiliging van heel ons leven te ontvangen. De Heilige Geest vervult de gemeente als een tempel. Daar ontvangen zondaars kracht om al de dagen van de week tot Gods eer te leven.

14. Christus bevrijdde de sabbat van menselijke wetten die een last op de rustdag legden. Het ontwikkelen van een patroon van zondagsheiliging vraagt **creativiteit**: om te ontdekken wat het goede, het welgevallige en volkomene voor God is (Rom. 12:2). Het vraagt om **liefde** om elkaar daarin tot een hand en een voet te zijn.

15. In het beoordelen van en spreken over elkaar is het goed een '**levensstijl van barmhartigheid**' te gebruiken. Niet de uiterlijke kenmerken van zondagsarbeid zijn richtinggevend. Het gaat om het beoordelen van de motieven, waaronder de afwegingen van zondagsarbeid zijn gemaakt. Ook in dit kader zijn de woorden van de Here Jezus heilzaam: 'indien gij geweten hadt wat het wil zeggen: barmhartigheid wil Ik en geen offerande, dan zoudt gij geen onschuldigen hebben veroordeeld, want de zoon des mensen is Heer over de sabbat' (Mat. 12:7-8).

16. Onze huizen hebben de steun nodig van **huisregels** om rust en vrede op de dag van de Heer te vinden. Huisregels zijn afspraken tussen volwassenen, waarin duidelijkheid geboden wordt over de kerkgang, het gebruik van media (computer, internet, tv, muziek), de mate van reizen op zondag etc. De ruimte die de Geest in onze harten wil maken, mag niet verdrongen worden. Tegelijk geeft God de rustdag om te genieten van vrije tijd, ontspanning en recreatie. Huisregels zijn afspraken die aan de kinderen geleerd worden als persoonlijke vormgeving van zondagsrust. Zo kan de jongere generatie leren in verantwoordelijkheid tot vormgeving van de rust te komen. Het ook zou mooi zijn om met dergelijke huisregels tot gezamenlijke afspraken in de gemeente te komen. Om houvast aan elkaar te hebben.

17. Een aspect van zondagsviering is ook alle vertrouwen op onszelf en eigen werk af te leggen. Alleen Christus is bij machte ons te bevrijden van de slavernij van de vloek en van de macht van zonde. **Bekering** van dode werken is omkeer naar de levende God.

18. Een krachteloze en vreugdeloze zondagsviering hangt samen met kleingeloof dat haar kracht niet vindt in Christus als Heer. Daarentegen leidt een levend geloof in Christus, de levende, tot een bezielde en blijde **viering** van de dag van zijn opstanding.

19. Gerichtheid op het volbrachte werk van Christus en de vernieuwende kracht van de Geest betekent voor de rustdag: alles **doen** wat een feestelijke viering van de dag van de Heer dient en alles **nalaten** wat daaraan afbreuk doet.

20. De samenleving is vervreemd van de zondag als rustdag. De zondag als dag van de kerk speelt zich veelal binnen de grenzen van de gemeente en de huizen af. De gemeente van Jezus Christus zal wegen zoeken om **contact te leggen** met de naaste en hem of haar uit te nodigen iets van de werkelijke rust te proeven.